

Ředitel ND: PhDr. Ondřej Černý
Šéf činohry ND: Michal Dočekal

TISKOVÁ ZPRÁVA

Hadar Galron

MIKVE

ČESKÁ PREMIÉRA 4. A 5. PROSINCE 2008 VE STAVOVSKÉM DIVADLE

Hadar Galron

MIKVE

Přeložila: Ester Žantovská
Režie: Michal Dočekal
Scéna: Jan Dušek
Kostýmy: Zuzana Bambušek Krejzková
Dramaturgie: Daria Ullrichová
Hudba: Miloš Orson Štědroň

Šošana Iva Janžurová
Šira Petra Špalková / Vanda Hybnerová j.h.
Esti Jana Boušková
Chedva Eva Salzmannová
Tahíla Magdaléna Borová
Miki Antonie Talacková
Hindi Taťjana Medvecká
Eliševa Pavla Beretová

Violoncello Helena Velická nebo Adriana Voráčková

Fonetická spolupráce: PhDr. Zdena Palková
Pomocná režie: Leona Primová
Inspicent: Václav Bláha
Nápověda: Zuzana Němečková

česká premiéra: 4. a 5. prosince 2008 ve Stavovském divadle

Inscenaci uvedeme
pod záštitou J. E. Jaakova Levyho, velvyslance Státu Izrael v Praze

MIKVE- Židovská rituální lázeň, hebrejsky: מִקְוֵה (Mikve), „sebrání“ nebo „shromáždění vody“ - je nádrž s přírodní vodou, která slouží k duchovnímu očištění. Mikve by měla pojmut nejméně 762 litrů vody a měla by být dost hluboká, aby umožnila dospělému úplné ponoření. Ve starověkém Izraeli používali mikve kněží k rituální očištění před službou v Jeruzalémském chrámu. V současné době mikve slouží pro duchovní očištění ženy po menstruaci, po porodu, či jiném krvavém výtoku. Ponoření do mikve je také nezbytnou součástí konverze k judaismu (musí jej podstoupit jak mužští, tak ženští konvertité.) V mikvi se dále košerují některé druhy nádobí vyrobené nežidovským prostředím, před použitím v židovské kuchyni. Muži chodí do mikve zpravidla pouze v období vysokých svátků (Roš ha-šana a Jom kipur) za účelem duchovní přípravy a očištění před těmito významnými židovskými svátky. Chasidští muži chodí za stejným účelem do mikve dokonce i v předvečer šabatu.

www.wikipedia.cz

„ Slovo *mikve* je biblického původu. Původně označovalo „místo shromáždění vod“, např. hned na začátku Bible je řečeno *„I nazval Bůh souši zemi a shromáždění vod (mikve) nazval mořem, a viděl, že je to dobré.“* Teprve rabíni v exilu (tvořící náboženské právo jako záchranou síť pro lid bez země a vlády) vytvořili koncept *mikve* jako „nádrže s přírodní vodou k ponoření těla, které vede k očištění z rituální nečistoty“. Předpisy k tomuto ponořování (nejen žen, ale v některých případech i mužů) jsou shrnuty v traktátu „*Mikvaot*“ oddílu Mišny „*Taharot*“ („Rituálně očištění obřady“). Slovo *mikve* můžeme chápat nejen jako tuto nádrž, tedy místo ponoření, ale přesně jako samu „rituální lázeň rituálně očištění ponoření“.

(Ze studie Terezy Dubinové: *Mikve a Nidda*)

Hadar Galron a Mikve

V současné dramatičce se začaly stále výrazněji prosazovat ženy. Koneckonců svědčí o tom i dramaturgický plán současné divadelní sezony ND, ze sedmi titulů napsaly dvě hry ženy- Hadar Galron: *Mikve* a Lenka Lagronová: *Pláč*. Obě jsou naše současnice, obě jsou přibližně stejného věku a prazvláštní shodou okolností podoba jejich jmen bez přechýlení (Galron – Lagron) je nápadně blízká. Nebylo úmyslem dramaturgického plánu preferovat dramatické autorky. Dramaturgické plány se netvoří s cílem respektovat gendrová hlediska, hry se volí podle témat, která mohou zaznít aktuálně, ať už byly napsány kýmkoli a v kterékoli době. Jestliže se hrají hry dvou žen, není to sice nijak ohromující, ale je to hodně. Veškerá klasická dramatická literatura minulých staletí je totiž v podstatě dílem mužů. Od dob Aischyla, nejstaršího stále hraného dramatika, uplynulo již třicet století. Ženské autorky se zaznamenatelně prosadily až na samém konci devatenáctého století. Témata žen řešily dříve muži, teprve v posledním století se jimi zabývají ženy a dá se i přepokládat, že nastolují zcela nový okruh otázek, které by prostě muže nenapadly, pro které nemají tu správnou citlivost, a které možná ani za dramatické nepokládají.

Hadar Galron žije v Izraeli. Je zajímavé, že právě v Izraeli, kde dramatika v novohebrejštině vzniká teprve sto let, se ženské autorky v posledních desetiletích prosadily natolik silně, že je to možné pokládat za zcela osobité specifikum národní divadelní kultury, které možná nemá jinde ve světě obdoby. Paradoxnost či kontroverznost (ta je vždy základem dramatičnosti) současného světa je v jejich dramatech nazírána z ženského, a dovolme si říct feministického pohledu. (V Čechách bychom možná měli raději říkat feminní, protože označení feministický je vnímáno natolik negativně, že bychom to těžko kde jinde hledali. A je téměř podivuhodné, že hanlivost termínu utvrzují u nás povětšinou právě ženy, feminismus pokládají za vychýlení z normy.)

Hra Hadar Galron je ryze ženská. Vystupují v ní samé ženy, je zasazena do prostředí vyhrazeného pouze ženám, ženské *mikve*. Svět mužů-příkazání, zákonů, pravidel a norem- je ve hře přítomen jako vnější dramatická okolnost. Je to ale okolnost všudypřítomná, diktující a silná.

Přestože bylo téma hry, kterou autorka napsala v roce 2005 v Izraeli vnímáno kontroverzně, o skutečně demokratickém, autenticky pluralitním prostředí svědčí, že její drama bylo poctěno cenou za nejlepší hru roku. V českém nábožensky spíše vlažném prostředí nebude jistě považována za rouhavou.

Hra Hadar Galron má ale obecnější rovinu, je o ženách spoutaných světem mužů. Kdyby nám toto téma nebylo blízké, nebály by se české ženy, že budou označeny za feministky.

Samo prostředí *Mikve* má metaforickou sílu. *Mikve* je místo sesterského společenství, místo, kde ženy ponořením do očištných vod, regenerují svou životadárnou ženskost.

Daria Ullrichová

Životopis autorky

Hadar Galron, dramatička, scénáristka a herečka, se narodila v londýnském Golders Green v roce 1970. Pochází z ortodoxní židovské rodiny, která imigrovala do Izraele, když bylo Hadar třináct let. Po studiu na náboženské škole vstoupila navzdory přání rodičů do armády. Následně studovala divadlo na universitě v Tel Avivu.

Známou se stala díky komedii, kterou vytvořila společně s Bidur Kahlacha, další věřící herečkou. Poprvé v historii Izraele stály na profesionální scéně dvě ortodoxní ženy, a co víc – odvážily se vysmát ortodoxnímu světu, z něhož pocházely. Inscenace byla velmi úspěšná, měla přes pět set repríz. Hadar Galron poté vytvořila satirickou komedii *Pulsa* pro jednu ženu o postavení žen v židovském právu. Ostrá, vtipná inscenace, velmi kritická k židovské ortodoxii, vzbudila rozhořčení v mnoha náboženských společenstvích, která pak svým členům vydala zákaz inscenaci navštěvovat, Hadar Galron byla adresována i řada výhrůžek. Navzdory tomu se diváci hrnuli, včetně věřících mužů a žen, přicházely dokonce i ultra ortodoxní ženy. V současné době je *Pulsa* stále na repertoáru, hraje se sedm let a dosáhla sedmi set repríz v Divadle Cameri.

Mikve (2005) je první celovečerní hrou Hadar Galron, jde o pohled na život ortodoxních žen prostřednictvím nejtímnějšího rituálu – mikve. Smyslem rituálu je očistit ženy od „nečisté krve“ tak, aby byly znovu tělesně připraveny pro své muže. Ačkoli je *Mikve* velmi kontroverzní hra, byla osmkrát nominována na Cenu Izraelské Divadelní Akademie a nakonec získala dvě ocenění, včetně toho nejprestižnějšího – Hra roku 2005.

Hadar Galron se poté stala spoluautorkou dvou filmových scénářů. *Tajemství* (společně s renomovaným režisérem Avi Nesherem) a *Bruriah*, v němž také ztvárnila hlavní roli.

Tajemství bylo v Izraeli velmi úspěšné a nyní je distribuováno v amerických kinech. *Bruriah* bude dokončen v lednu 2009.

Hadar Galron nyní pracuje na filmovém scénáři podle své hry *Mikve* a režiruje divadelně hudební inscenaci, v níž účinkuje Yehoram Gaon, známá už z one-women show *Pulsa*.

Hadar Galron je vdaná a má dvě děti.

Rozhovor s autorkou

Vyrůstala jste v ultra ortodoxní židovské komunitě, jak se díváte na postavení žen v rámci těchto komunit?

V těchto uzavřených ortodoxních komunitách ženy pracují a studují, některé mají dokonce akademické tituly, ale to nijak nesouvisí s židovským právem, ženy byly a jsou utlačovány. Obvyklý názor je, že žena patří do kuchyně. V dnešní době, kdy ženy nezůstávají už tak dlouho doma s dětmi, zatímco muži pracují, existují pokusy změnit tento status quo. V ortodoxním světě se vyvinul nový druh zázračných žen, které zvládnou dvanáct dětí, praní, úklid, vaření a doktorát, zatímco jejich manžel vysedává v universitní studovně. V těchto komunitách se definitivně usídlila změna, která je odrazem změny postavení žen v celém světě. Je to obzvlášť zajímavé v židovském společenství, protože židovské právo zakazuje ženám řadu věcí. Například svědčit při rabínském soudu nebo se rozvést, to smí jen muž. Zdá se to absurdní, ale tyto zákony stále existují. Většina ustanovení, která se týkají žen, nebyla vytvořena pro ženy, ale pro muže. Ženy jsou jednoduše považovány za část mužského vlastnictví a to vidím jako hlavní problém židovského práva. Dnes ženy začínají chápat, že nejsme mužským majetkem, ale vlastníme samy sebe.

Jaké to bylo – vyrůstat v takovém prostředí?

Vyrostla jsem v ultra ortodoxní komunitě v londýnském Golders Green. Vzpomínám si, jak jeden z rabinů naší synagogy vzletně prohlásil, že dívky starší tří let nesmějí nosit vyleštěné boty. Proč? Protože by se v nich mohly zrcadlit naše kalhotky. A to je nevhodné. Tohle pravidlo nemá co dělat

s tříletými holčičkami, ale s tím, co se děje v mysli rabína, který jej vyhlásí. Když mi bylo sedm, bylo mi jasné, že se vdám a budu mít deset dětí. Ta představa se mi líbila. Odstěhovala jsem se z Izraele a přišla do školy, která byla o hodně liberálnější. V Anglii jsem se začala měnit a nakonec byly moje vazby k ultra ortodoxnímu způsobu života zpřetrhány. Poprvé jsem viděla věci zvenčí. Začala jsem si klást otázky. Některé jsem si zodpověděla, jiné znepokojivé otázky zůstávají. Je neuvěřitelné, že ještě dnes vstávají židovští muži s tím, že děkují bohu, že je neučinil ženou, zatímco židovské ženy říkají děkuji, bože, žeš mě učinil podle svého přání. Dalším důležitým stupněm mé proměny byl vstup do armády. Otec si to nepřál, ale já jsem se rozhodla, že to každopádně udělám. Když jsem studovala na universitě divadlo, potkala jsem svého nynějšího muže. Také pocházel z velmi nábožensky založené rodiny, ale měl otevřenou mysl a vnímal pošetilost života podle zákonů vzniklých před dvěma tisíci lety. Vždycky existuje napětí mezi potřebou dodržovat tradice a potřebou vývoje. Někdy říkám, že jsem vyměnila vyznání za víru. Věřím v Boha víc než kdy jindy. Cítím se být Bohu blízko. Ale co se týče vyznání, říkám, že se mnohem méně držím náboženského způsobu života, než jsem byla zvyklá. Pociťuji respekt a lásku k židovským tradicím a textům, ale je čas obrody, musí být slyšeno více hlasů. Potřebujeme vytvořit nový obsah, naplnit něčím tu prázdnou nádobu. Stále hledám ten obsah. Každý den se ptám – kdo jsem? proč jsem? kam jdu? kam půjdu odtud? Až budu schopná zodpovědět si tyto otázky, najdu si klidné a tiché místo, kde se budu cítit v souladu sama se sebou. Abych našla to místo, musím překročit hranice.

Jste feministka?

Jedna žena se mě ptala: „Máte syna a dceru. Chcete, aby oba měli v životě stejné možnosti?“ Odpověděla jsem „samozřejmě!“ A ona na to opáčila: „Pak jste feministka.“ Já osobně nesnáším kategorizace. Zužují obzory. Kdybych se definovala jako feministka, byla bych nucena vidět svět specifickým pohledem tak, abych oprávnila toto označení.

Kontakty:

PhDr. Ondřej Černý

ředitel Národního divadla

tel: +420 224 901 250

fax: +420 224 932 092

e-mail: o.cerny@narodni-divadlo.cz

Michal Dočekal

šéf činohry Národního divadla

tel: +420 224 902 120

fax: +420 224 902 122

e-mail: m.docekal@narodni-divadlo.cz

Daria Ullrichová

dramaturg činohry Národního divadla

tel: +420 224 902 128

fax: +420 224 902 122

e-mail: d.ullrichova@narodni-divadlo.cz

www.narodni-divadlo.cz

Připravil: Tomáš Staněk, public relations činohry,

tel: 224 902 126, mobil: 605 207 249, e-mail: t.stanek@narodni-divadlo.cz

